

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 32. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992360230368/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

varende hver sin Farve. Langt borte øjner man Montblancs hvide Sneespids mellem to mægtige Alperygge. Henad Aften bliver disse Bjergrygge mørke, og over dem ses Sneen paa Montblanc glødende som blege Roser. Det er som om Naturen havde samlet alle sine Modsætninger her. Selv i den mildeste Aarstid mærker man, naar man nærmer sig de brusende, hvidgraa Bjergstrømme, en isnende Kulde. Paa en eneste Spaseretur føler man i Læhed Sommer, faa Skridt videre barsk Efteraar med bidende Vind. Man gør sig intet Begreb om Luftens kolde Friskhed og Styrke her. Kun Solen minder om Syden og Stjernernes stærke Tindren ved Nat. De ligner ikke som i Norden lyse Punkter paa Himmelhvælvingen, det ser ud som hang de løse i Luften. Og Luften selv er som var den et stærkt massivt Legeme, man indaandede.

Sejl da op ad Søen til Vevey! Bag Vevey Alpekrænterne med de sydlandske friske Træer og Vinhaver. Hinsides Søen de mørkeblaa uhyre Klippemure, der lukker Udsigten ogsaa til Søens Sider, alvorlige, truende, mens Solen leger med Lys og Skygge ned ad Bjergskrænterne. Ingen Sø er blaa som Genfersøen. Sejler man paa en smuk Sommerdag ned ad den, ligner den blaat Atlask, som skiftende Farve spiller i Guld. Dette Land er et Feland, et Drømmeland, hvori mægtige Bjerge kaster deres sorteblaa Skygger ned i et himmelblaat Vand, under en tindrende, straalende Sol, der smelter Luften med sine Farver. Sejl saa lidt længere op ad Søen til Montreux! Klippefæstningen Chillon, et Fængsel, i hvilket Middelalderens barbariske Grusomhed har samlet alle sine Pinselsredskaber, er opført ude i Vandet. Dette Vidnesbyrd om vilde, frygtelige Lidenskaber ligger her i en Natur, som kan kaldes fortryllet. Her er Søen aaben, Skuet mindre særegent, Klimaet mere sydlandsk end ved Vevey. Man ser som et hemmelighedsfuldt Blaalyd, i hvilket Himlen, Alperne og Lemansøen smelter sammen. Gaa saa nogle Skridt videre til Clarens og stands i hin Kastanielund, som den Dag idag kaldes *Bosquet de Julie!* Den ligger højt oppe paa en Udpynt; fra den ser man Montreux ligge inde i Bugten luvt og gemt; og kaster man et Blik omkring sig, vil man forstaa, det var fra dette Sted, at Naturfølelsen udbredte sig over Europa. Man staar her i Rousseaus Fødeegn og paa Skuepladsen for hans *Nouvelle Héloïse*. Det var dette Sceneri, der fortrængte Regentskabstidens.

Dersom vi sammenfatter, kan vi nu med Lethed forfølge, hvor-

ledes Chateaubriands første Digtning forholder sig til Rousseau's berømteste Roman. Først og fremmest arver Chateaubriand Kærligheden til Naturen. De stærkt farvede Malerier af Nordamerikas Natur, som den var paa Ludvig den 14des Tid, har Skildringerne af Schweizernaturen til Forgængere. Men der er den Forskel paa Rousseaus og Chateaubriands Landskaber, at disse sidste er ganske anderledes afhængige af Helts og Heltindes Sindsstemning. Er der Uvejre i deres Hjerter, raser Uvejret ogsaa uden om dem. Personligheden, det enkelte Menneske, smelter her ganske anderledes end i det 18de Aarhundredes Literatur sammen med Naturomgivelserne og gennemtrænger dem med sin Lidenskab og sin Stemning.

Hvad Helt og Heltinde selv angaar, da er de som Vilde endnu langt fjernere fra Galanteriet, endnu langt mere Naturmennesker end de Forelskede hos Rousseau. Og forekommer der end atter og atter en Vending, som det var umuligt at den røde Mand kunde sige, saa har ogsaa mange af de erotiske Ytringer et Skær af de Vildes Folkepoesi, som i det 18de Aarhundrede var aldeles ukendt i Frankrig. Man læse f. Eks. Kriegerens Kærlighedssang, der begynder med de Ord: «Jeg vil ile saa stærkt, at jeg, før Dagen naaer Bjergenes Toppe, kan komme til min hvide Due mellem Skovens Ege. Jeg har bundet et Halsbaand af Porcelæn om hendes Hals; dets tre røde Kugler taler om min Elskov, dets tre violette om min Frygt, dets tre blaa om mit Haab o. s. v.»

Til Standsforskellen mellem de Elskende hos Rousseau, der saa godt stemmer med hin revolutionære Tid, svarer her Religionsforskellen, som i det nye Aarhundrede ved Reaktionen mod Voltaire faar en ny Vigtighed, og hermed staar det, som alt antydet, i Forbindelse, at et katolsk Løfte om at forblive ugift her spiller samme Rolle som hos Rousseau det rent sædelige Bud. Her er altsaa Fremgang i Kolorit, i Personlighedens Udvikling, i Forstaaelse af en Folkesaand og Race-Ejendommelighed, der ligger Civilisationen fjernt, men forsættelig Tilbagegang i Moralens Afløsning ved katolsk Klosterreligiositet og naturfjendsk Forsagen. Lidenskabens hvæsses saa at sige paa Katolicismens Alter, og den faar, idet den naturstridigt kues, hin unaturlige Vildhed og Glød, som bringer Atala, den yndefulde unge Indianerpige, der saalænge havde holdt sin hedenske Elskers Attraa i